Remissvar
u.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer U2026/01497

Remiss avseende betänkandet En ny speciallärarutbildning (SOU 2026:50), U2026/01497

Branschorganisationen Vuxenutbildning i Samverkan (VIS) representerar kommunala och privata utbildningsanordnare samt beställare av vuxenutbildning i hela landet och arbetar för långsiktigt hållbara förutsättningar för vuxenutbildningen. Mot denna bakgrund lämnar VIS följande synpunkter på *betänkandet En ny speciallärarutbildning (SOU 2026:50), U2026/01497*

VIS ser positivt på utredningens förslag och vill särskilt framhålla att reformen måste utformas utifrån kommunal vuxenutbildnings särskilda förutsättningar och vuxna elevers behov. En reformerad speciallärarutbildning kan stärka ett mer sammanhållet, relevant och likvärdigt stöd till vuxenutbildningens elever. För att reformen ska få avsedd effekt behöver det vuxenpedagogiska perspektivet tydligt genomsyra utbildningens utformning, innehåll och specialiseringar.

VIS tillstyrker förslagen gällande:

1. En ny speciallärarutbildning

VIS tillstyrker förslaget att inrätta en ny speciallärarutbildning som ersätter nuvarande speciallärar- och specialpedagogutbildningar. En mer sammanhållen utbildning kan minska otydligheten mellan dagens yrkesroller och bättre svara mot komvux behov av flexibelt, undervisningsnära och samordnat stöd och organiseringen av detta.

VIS vill också framhålla att det i vissa verksamheter finns en otydlig ansvarsfördelning mellan speciallärare, specialpedagoger och skolledning. En mer sammanhållen utbildning kan bidra till tydligare roller och ansvar.

VIS vill understryka att komvux har ett stort behov av specialpedagogisk kompetens, samtidigt som stödstrukturerna är svagare reglerade än i andra skolformer. Att komvux saknar lagkrav på elevhälsa och särskilt stöd gör tillgången till rätt kompetens särskilt viktig för vuxna elevers möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen. VIS bedömer att nuvarande reglering i grunden är relevant, men att kvaliteten och tillgången till stöd behöver stärkas i praktiken.

2. Specialiseringar mot skolformer och stadier

VIS tillstyrker förslaget att den nya speciallärarutbildningen ska ges med specialiseringar mot skolformer och stadier. Det är en nödvändig förutsättning för att utbildningen ska kunna möta olika verksamheters skilda villkor.

En ny utbildning till speciallärare behöver ta hänsyn till komvux särskilda förutsättningar, men bör inte utformas för att kompensera för brister i den ordinarie lärarutbildningen. Det saknas idag en lärarutbildning särskilt inriktad mot komvux, och lärarutbildningarna förbereder generellt i begränsad utsträckning för vuxenutbildningens villkor. Detta gäller bland annat undervisning i läs- och skrivutveckling för vuxna samt kombinationsutbildningar där yrkesutbildning integreras med sfi och svenska som andraspråk, områden där få lärare har relevant utbildning. Risken är därför att behov av specialundervisning uppstår eller förstärks till följd av otillräcklig grundutbildning hos undervisande lärare, snarare än enbart på grund av de studerandes faktiska behov. Det bör därför tydliggöras att speciallärarutbildningen ska beakta komvux villkor, men inte ersätta behovet av en mer ändamålsenlig lärarutbildning för vuxenutbildningen.

Vi tillstyrker förslaget om inriktning efter stadium, eftersom detta bedöms vara det mest ändamålsenliga sättet att skapa förutsättningar för tillräcklig rekrytering till utbildningen. Om utbildningen delas upp i alltför många spår eller särskilda inriktningar finns en uppenbar risk att underlaget för respektive inriktning blir alltför begränsat. Samtidigt är det angeläget att beakta att komvux rymmer flera skolformsdelar och en betydande variation i såväl undervisningsinnehåll som studerandes behov. Spannet sträcker sig exempelvis från matematik på gymnasiets högsta kurser till grundläggande svenska som andraspråk. Mot denna bakgrund framstår det som oklart vilken kompetens en speciallärare i komvux förväntas ha och för vilka elevgrupper denna kompetens ska gälla, särskilt i de fall den sökande har en begränsad ämnesbakgrund, exempelvis som legitimerad gymnasielärare enbart i matematik. Frågan är nära kopplad till hur speciallärarens uppdrag inom komvux definieras. Om uppdraget huvudsakligen ska avse generella stödinsatser, såsom planering, struktur och andra studieorganisatoriska moment, behöver detta tydligt avspeglas i utbildningens innehåll. Samtidigt kvarstår frågan om hur mer ämnesspecifika svårigheter, exempelvis i matematik, ska mötas. Om utgångspunkten är att speciallärаren ska svara för det generella stödet medan den ordinarie läraren ansvarar för den ämnesspecifika undervisningen, krävs ett förtydligande av att den ordinarie läraren också har förutsättningar att identifiera och hantera sådana svårigheter inom ramen för komvux.

VIS vill med bestämdhet understryka att komvux inte får bli ett marginellt inslag inom en bredare specialisering tillsammans med andra skolformer. Vuxenutbildningens särskilda villkor måste synliggöras i examensmål, kursinnehåll och verksamhetsförlagda delar av utbildningen.

3. Ett undervisningsnära och professionsinriktat fokus

VIS tillstyrker förslaget att den nya speciallärarutbildningen ska vara undervisningsnära och professionsinriktad. Det är särskilt angeläget i komvux, där

elever ofta behöver konkret stöd med struktur, planering, studieteknik och överblick över sina studier.

Samtidigt måste ett undervisningsnära arbetssätt i komvux förstås brett. Det behöver även omfatta motivation, självreglering, uthållighet och förmåga att hantera flexibla studieformer och självstudier. Ett stärkt fokus på undervisning får inte ske på bekostnad av analys, samordning och handledning.

4. Behörighet att undervisa

VIS tillstyrker förslaget att den nya speciallärarens behörighet att undervisa ska bestämmas av lärarlegitimationens innehåll i kombination med specialiseringen i speciallärarexamen. Det kan stärka kopplingen mellan specialpedagogisk kompetens och den undervisning eleven möter.

För komvux är det viktigt att regelverket blir tydligt och möjligt att tillämpa i en ofta komplex organisation. Det måste också finnas fungerande vägar för kompetensförsörjning, annars riskerar reformen att inte ge vuxna elever bättre faktisk tillgång till specialpedagogiskt stöd.

VIS betonar vikten av att nya speciallärare inom anpassad utbildning för vuxna fortsatt har en specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning. Målgruppen för de anpassade skolformsdelarna inom komvux är väldigt heterogen och specialiseringen mot intellektuell funktionsnedsättning känns fortsatt nödvändig, utöver de mer allmänt hållna förslagen om att alla nya speciallärare kommer få fördjupade kunskaper och förmågor inom området elevers språk-, skriv- och läsutveckling och matematikutveckling.

För Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan
Marie Egerstad
Ordförande